

PODPORA TALENTOM

Brez njih ni razvoja

Budimpeštanska deklaracija: Skrb za nadarjene in talentirane kot prednostna naloga strategije Evropa 2020

► V Budimpešti je med 7. in 9. aprilom letos potekala mednarodna konferenca o spodbujanju in podpiranju talentov (Hungarian EU Presidential Conference on Talent Support and First European TalentDay), ki jo je pripravila Madžarska kot predsedujoča članica EU. Namen je bil utemeljiti pomen podpore talentom znotraj koncepta šole 21. stoletja ter opredeliti prispevek podpore talentom za dvig konkurenčnosti EU v smislu povezav med inovacijami ter ekonomskimi dejavniki v izobraževanju.

Konferenca se je udeležilo tristo različnih strokovnjakov (psihologov, učiteljev, politikov, drugih pedagoških strokovnjakov ter znanstvenikov) iz 20 držav, ki so tri dni intenzivno izmenjevali poglede na različne vidike obravnave nadarjenosti in talentiranosti ter predstavljali izkušnje dobre prakse evropskih držav (Madžarske, Poljske, Škotske, Finske, Nemčije). Tretji dan konferenca so organizatorji imenovali Prvi evropski dan talentov (*First European TalentDay*), na katerem je poleg predstavitev različnih zanimivih zgledov dobre prakse na področju dela z nadarjenimi in talentiranimi osrednje predavanje pripadlo Françoisu Gagnéju, enemu vodilnih psihologov na področju raziskovanja nadarjenosti in avtorju sodobne razvojne teorije nadarjenosti, znane kot DGMT model (*Differentiated Model of Gifted and Talented*).

Ne smemo spregledati in izgubiti nobenega

► Evropa ne sme izgubiti niti enega samega talenta, četudi je zanj treba v najodročajnejši vas, saj so talentirani posamezniki osrednje gibalno družbenega razvoja in je zato njihovo prepoznavanje osebna odgovornost učiteljev in drugih pedagoških strokovnjakov v vzgojno-izobraževalnih institucijah, « je v svojem nagovoru poudaril József Pálkás, predsednik madžarske Akademije za znanost. Rózsa Hoffman, madžarska državna sekretarka za šolstvo, je posebej opozorila na sistemski pristop ter načelo razvojnosti pri prepoznavanju nadarjenosti in posameznih talentov ter sistematično individualizacijo učenja, ki edina vodi k uresničevanju potencialov nadarjenih posameznikov. Poudarila je, kako zelo ključen je pozitiven odnos oziroma stališče družbe do talentiranih posameznikov, saj ti v nasprotnem primeru raje prikrivajo svoje talente, kakor da bi bili zavrnjeni od svojega socialnega okolja. Po njenem mnenju skrb za talente spodbuja ekonomski napredek in razvoj bolj harmoničnih socialnih odnosov. Stefaan Hermans, vodja enote Generalnega direktorata za raziskovanje in inovacije pri Evropski komisiji, je v plenarnem predavanju predstavil vizijo EU na področju raziskovanja v smislu kulture odprtosti za inovativne dosežke ter v povezavi z izobraževanjem: »V članicah EU je treba strateško spodbujati razvoj talentov, najodličnejše posameznike pa nato združiti na ravni različnih doktorskih študijev in jim omogočiti optimalne razmere za raziskovalno delo ter pozneje tudi zaposlovanje.« László Andor, komisar za zaposlovanje, socialne zadeve in inkluzijo pri Evropski komisiji, je uvodno razpravo zaokrožil z mislijo, da je spodbujanje in podpora talen-

tom na ravni EU treba združiti v enotno mrežo, ki bo omogočala izmenjave na različnih ravneh in hkrati dodano vrednost socialnih, znanstveno-raziskovalnih, gospodarskih in tudi političnih transakcij.

Madžarski zgled dobre prakse

Po besedah predsednika Madžarskega nacionalnega sveta za podporo talentom, Pétra Csermelya, ima državah dolgo in bogato zgodovino dela na področju spodbujanja talentov. Na nacionalni ravni imajo Madžari dobro razvito mrežo, v katero

Med predavatelji so bili vodilni evropski strokovnjaki na področju raziskovanja in dela z nadarjenimi: Joan Freeman (Združeno kraljestvo), Christian Fisher (Nemčija), Erika Landau (Izrael), Wiesława Li-mont (Poljska), Franz Mönks (Nizozemska), Diane Montgomery, Johanna Raffan (obe Združeno kraljestvo), Margaret Sutherland (Škotska) in drugi.

je zajetih več kot 450 med seboj povezanih centrov za talente, imenovanih *Talent Points*. V teh središčih na različne načine spodbujajo mlade, ki se želijo učiti in razvijati svoje talente. Leta 2008 je madžarski parlament namreč sprejel dvajsetletni Nacionalni program za podporo talentom, ki ima za cilj zagotavljati kontinuiteto dela z nadarjenimi na osnovi političnih smernic. Nacionalna fundacija za talente zagotavlja različnim dejavnostim na tem področju finančno podporo v višini pet milijonov evrov na leto. Vse te aktivnosti spodbuja in usmerja Madžarski nacionalni svet za podporo talentom, ki je krovna

organizacija 28 nevladnih organizacij. Ta svet v sklopu Nacionalnega programa za podporo talentom vodi tudi projekt *Hungarian Genius Project* z letnim proračunom tri milijone evrov, ki je financiran od Evropskih strukturnih in socialnih skladov. Cilj projekta je spodbuditi lokalne aktivnosti za talentirane v obdobju 2009–2011, izboljšati obstoječe nacionalne programe in ustvariti mrežo med seboj sodelujočih institucij. To delo se bo nadaljevalo v projektu *Talent Bridges* (2012–2013), ki ga bo finančno podprla Nacionalna fundacija za talente. Nacionalni svet vodi tudi izobraževanje učiteljev za prepoznavanje in delo s talentiranimi učenci (do sedaj se je tega izobraževanja udeležilo več kot 10.000 učiteljev) ter pripravlja različne dneve talentov, v katerih lokalnim skupnostim pomaga prepoznati in spodbujati in promovirati talentirane posameznike.

Na debrecenski univerzi že od leta 1997 učitelji in drugi pedagoški strokovnjaki lahko pridobijo ECHA diplomu – specializirajo na področju edukacije nadarjenih (ECHA, *European Council for High Ability*), je evropska krovna organizacija na področju edukacije nadarjenih).

Na dan Belé Bartóka

Glavne sklepe konference so udeleženci podprli v obliki t. i. Budimpeštanske deklaracije, ki ima za cilj še bolj ozvesti pomen spodbujanja nadarjenih in talentiranih in Evropo tesneje povezati na ravni intelektualnega in socialnega kapitala za večjo konkurenčnost na svetovnih trgih. Kljub nekaterim terminološkim in konceptualnim različnostim na področju imenovanja in opredeljevanja »nadarjenosti« in »talentiranosti« med različnimi članicami EU, ki jih bo v prihodnje treba uskladiti, je mogoče vse izrečeno strniti takole:

► Prepoznavanje nadarjenih posameznikov in spodbujanje razvoja njihovih talentov je interes vseh članic EU, pri čemer prepoznavanje nadarjenosti in talentov ni vezano na določeno razvojno ali starostno obdobje, spodbujanje talentov pa je po-

vezano z uresničevanjem vseživljenjskega učenja. Podpora talentom je skupni interes, skupna naloga in skupna odgovornost vlad, lokalnih skupnosti, gospodarstva in nevladnih organizacij.

► Podjetja, ki izvajajo programe na področju spodbujanja socialne odgovornosti, ter nevladne organizacije je treba podpreti v njihovi skrbi za talente, in sicer v obliki pomoči vzgojiteljem, učiteljem ter staršem in učencem samim.

► Talentirani posamezniki ob ustrezni podpori prispevajo k povečanju konkurenčnosti in uresničevanju strateških ciljev EU. Iz tega razloga mora biti skrb za nadarjene in talentirane posameznike pomemben prispevek k uresničevanju ciljev strategije Evropa 2020, ki v ospredje postavlja inovacije in trajnostni razvoj.

► Programi za podporo talentom lahko pripomorejo k boljši samopodobi talentiranih ter olajšujejo socialno mobilnost in kohezivnost, odpirajo nove zaposlitvene možnosti ter s tem, ko prepoznavajo posameznikove vrednote, spodbujajo vztrajnost pri iskanju zaposlitve in tako povečujejo socialno varnost. Pomembno je uravnovežiti odličnost ter deprivelegiranost, saj obstaja več deprivelegiranih skupin v različnih državah, skrb zanje na področju talentov pa lahko predstavlja osebne, edukacijske, socialne in ekonomske prednosti.

► Skrb za spodbujanje talentov postaja pomembna sestavina socialno-ekonomskega razvoja deprivelegiranih skupin in lahko služi kot osnova programom za izboljševanje socialne kohezivnosti in ekonomske konkurenčnosti.

► Udeleženci konference cenijo in spoštujejo dosežke Madžarske pri oblikovanju prve mreže *Talents Points*, ki sinergično povezuje različne institucije; pozivajo vse članice EU, da preuči to inovativni madžarski prijem na področju podpore talentom. Bistvenega pomena je namreč ustvariti mednarodno EU mrežo partnerstva in sodelovanja med članicami EU s ciljem podpore talentom.

► Udeleženci predlagajo, da se 25. marec, rojstni dan Belé Bartóka, slavnega madžarskega komponista, pianista in učitelja, v različnih članicah EU praznuje kot dan talentov. Evropsko komisijo in Evropski parlament pozivajo, naj podpre madžarsko pobudo in ta dan uradno prizna za evropski dan talentiranih in nadarjenih.

► Udeleženci poudarjajo pomembnost naštetih prednosti in najboljših praks, ki izhajajo iz dokumentov Evropske komisije, Evropskega sveta in Evropskega parlamenta. Evropejci morajo združiti svoja prizadevanja, da bi talentiranim posameznikom lahko zagotovili ustrezno javno pozornost in prepoznavnost v vseh članicah EU.

► Za spremljanje in podporo temu procesu in za koordiniranje skupnih evropskih akcij na tem področju predlagajo udeleženci ustanovitev Evropskega centra za podporo talentom (*European Talent Resource and Support Centre*) s sedežem v Budimpešti.

► Nenazadnje se udeleženci strinjajo o povabilu različnih interesnih skupin iz različnih držav EU, ki bi jih sklicali enkrat na leto na posvet o razvoju ter aktualnih vprašanjih na področju skrbi za nadarjene in talentirane.

